

nekada sam branio interes klase, danas mi je nacionalni važan) i sl. Kao da kod angažovane francuske inteligencije konvertitstvo ponajmanje nosi odium izdaje. Kod balkanskih marksista konvertiranje je posredovano razbuđenim nacionalizmom, kod nemačkih novim ujedinjenjem, a svuda je slom realnog socijalizma ubrzao ove procese. Zaokreti uglednih intelektualaca (Fire, Nolte, jugoslovenski praksisovci i istoričari itd.) lišavali su dileme epigone. Agresija NATO pakta na Jugoslaviju 1999. samo je brutalno razotkrila spremnost na zaokret kada su zapadnoevopski ugledni intelektualci sa radikalnom levičarskom prošlošću postali antikomunisti i najodlučniji zagovornici NATO napada na Jugoslaviju 1999: H. M. Encensberger (Enzensberger), Gliksman (Glucksmann), B. H. Levi (Levy), D. Kon-Bendit (Kohn-Bendith). Poslednji "Crveni Deni" je tražio čak upotrebu kopnenih trupa. Dok je u hladnom ratu NATO za njih bio neprijatelj br. 1 svetskog mira, sada je instrument za sprovođenje univerzalizma ljudskih prava. U Nemačkoj Encensberger je renegatstvo učinio salonskim intelektualnim činom ukazujući na paradokse koji se javljaju kada se svet svrstava na vernike i izdajnike: "Što je vlastiti identitet porozniji, krtiji, to je prešnji zahtev za jednoznačnošću. Što je servilnija zavisnost od mode, to je glasniji zov za temeljnim ubeđenjima. Što je kruća postojanost, to jača bojazan da se ne prestane biti 'integralan'. Što je žića kaša, to su čvršći principi, što je bespomoćnije koprcanje to je jača sklonost ka doslednosti" (Cit. prema Lau 1999). Relativizacija opredeljenja sasvim je normalizovana. Encensberger je još 1991. napustio antiamerikanizam i pozdravio bombardovanje Iraka. Dok je zbog rata u Vijetnamu SAD optuživao kao naciste, sada je poredio Sadama i Hitlera. Bivši šezdesetosmaši J. Fišer (Fischer) i D. Kon-Bendit su "sveže preobraćeni intervencionisti". Smena epohalne svesti je doba masovnog konvertiranja. Različite generacije se preobraćaju: u SR Nemačkoj Flakhelfers i šezdesetosmaši, u Francuskoj stari marksisti i potonji anarhisti, u Jugoslaviji ortodoksni samoupravljači i praksisovci, itd. Ono što je nekada bila izdaja čvrstih načela danas je samorazumljivo napuštanje dogmi i uslov samouvažavanja i intelektualnog poštenja. Kao da stupanj konvertiranja određuje prestiž salonskih intelektualaca. Diferenciranje levičarskih renegata upadljivo je i stoga što ih više ne može ujediniti ni novi zajednički neprijatelj. Konvertiranje različitog stupnja i motiva danas je mehanizam diferenciranja renegata. Zbog pluralizma različitih pobuda kod konvertiranja nameće se pitanje da li se stvaralačka inteligencija može deliti na renegate i vernike? Krajem 1990-ih stvara se "nova nepreglednost" o kojoj je pisao Habermas. Masovno idejnopoličko konvertitstvo je naličje 20. veka, "veka ideologija". Uslovno govoreći, što je žar prihvatanja marksizma bio osećajni, to je potonji renegatski bes bio isključiviji. Naročito je karikaturalan preobražaj novih renegata iz marksista internacionalista u narodnjačke nacionaliste, a u obrtu marksista u fašistoidne šoviniste ideološka postojanost 20. veka do ekstrema je relativizovana.

3. 5. Promena vrednosti epohalne svesti.

Nema mnogo vrednosti niti ideoloških obrazaca iz kojih se sastoji duh epohe poslednja dva stoleća: to su osnovne vrednosti Francuske revolucije (sloboda, jednakost, demokratija, klasni i nacionalni interes), a osnovne idejnopolički obrasci u kojima su na različite načine kombinovane ove vrednosti su građansko društvo, socijalizam, nacionalna zajednica i njihove antiteze: antikapitalizam, antikomunizam, antifašizam i antitotalitarizam. Epohalna klasna svest doživela je krupne izmene početkom 1990-ih usled: 1. nestanka organizovanog ideološko-državnog otpora antisocijalističkim idejama nakon ukidanja jednopartijskih socijalističkih režima u Evropi; 2. različitih ograničavanja širenja ovih ideja (zabrana, kritika,